

69. Hissedarlar Genel Kurul Olağan Toplantısı Açış Konuşması

Süreyya Serdengeçti

**Başkan
Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası**

**Ankara
24 Nisan 2001**

Saygıdeğer Hissedarlar, Değerli Konuklar ve Değerli Basın Mensupları,

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası 69. Genel Kurul Olağan Toplantısına katıldığınız için teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

Bildiğiniz gibi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Türkiye ekonomisi açısından 2000 yılı geçmiş yıllardan önemli ölçüde farklılık göstermiştir. 1999 yılının Aralık ayında uygulamaya konulan Enflasyonu Düşürme Programı, 2000 yılındaki ekonomik gelişmeleri belirleyen en önemli unsur olmuştur. Programın orta vadeli amaçları, üç yıllık bir sürenin sonunda enflasyonu tek haneli rakamlara indirmek, reel faiz oranlarını makul bir düzeye düşürmek, ekonominin büyüme potansiyelini artırmak ve ekonomideki kaynakların daha etkin olarak kullanımını sağlamak olarak belirlenmişti. Programda, sıkı maliye politikası ile faiz dışı fazlanın artırılması, yapısal reformlar ve özelleştirmenin hızlandırılması, enflasyon hedefi ile uyumlu gelirler politikası, ve kur sepeti artış oranının enflasyon hedefine bağlı olarak önceden belirlenmesi temel dayanak noktaları

olmuştur. Sizlere dağıtılan 2000 Yılı Raporunda, uygulanan program ve ekonominin çeşitli alanlarındaki gelişmelerin kapsamlı analizleri yer almaktadır.

2000 yılında programda öngörülen enflasyon hedeflerine ulaşamamakla birlikte, enflasyonla mücadelede önemli bir aşama kaydedilmiş ve enflasyon son 14 yılın en düşük seviyesine gerilemiştir. Buna ek olarak, 2000 yılında kamu finansman dengesinde iyileşme sağlanmış, ve önemli yapısal reformlar uygulamaya konulmuştur.

Kur riskinin azalması ve ekonomik birimlerin öngörü imkanlarının artması sonucunda 2000 yılında faiz oranları hızlı bir şekilde düşmüştür. Faizlerin düşmesi ile birlikte Hazine'nin iç borçlanma maliyeti azalmış ve iç borç stokundaki artış kontrol altına alınmıştır.

Faiz oranlarındaki düşüş, 1999 yılındaki hızlı daralmanın ardından, başta dayanıklı tüketim mallarına yönelik olmak üzere ertelenmiş tüketim talebinin gerçekleşmesini beraberinde getirmiştir. Ayrıca, bankaların tüketici kredilerine yönelmeleri ve kredi talebindeki artış ekonominin tekrar büyüme sürecine girmesini sağlamıştır. Faiz düşüşüne ek olarak, döviz kurlarındaki belirginlik ile birlikte özel sektör firmalarının verimliliği artırmaya yönelik yaptığı yenileme yatırımları da 2000 yılındaki büyüme sürecini destekleyen bir başka unsur olmuş ve 2000 yılında Gayri Safi Milli Hasıla büyüme hızı yüzde 6,1 olarak gerçekleşmiştir.

Öte yandan, 2000 yılının ikinci yarısında ekonomik duruma ilişkin beklentilerde bir bozulma gözlenmiştir. 2000 yılının Mayıs ayından itibaren TCMB İktisadi Yönelim Anketi'ndeki genel gidişat eğiliminde

iyimserlerle kötümserler arasındaki fark azalmaya başlamış, Kasım ayında ise kötümser bekleyişler ağırlık kazanmıştır. Anketin enflasyon, istihdam ve ihracata ilişkin beklentilerinde de yılın ikinci yarısında bir bozulma gözlenmiştir. Yatırım harcaması eğilimi, 2000 yılının yaz aylarından itibaren daha az diyenler lehine olan eğilimini artırarak devam ettirmiştir.

Kamu harcamalarının kontrol edilmesi ve ek vergi düzenlemelerinin katkısıyla vergi gelirlerinde gözlenen artış sonucunda faiz dışı kamu dengesinde önemli ölçüde iyileşme sağlanmıştır. Ancak, iç talepteki canlanma, başta ham petrol olmak üzere enerji fiyatlarındaki artış ve Türk Lirasının reel olarak değerlendirilmesi ithalatı hızlı bir biçimde artırarak, cari işlemler dengesinin bozulmasına neden olmuştur. Ayrıca, 2000 yılı içinde Euro'nun A.B.D. Doları karşısında ortalama değerler ile yüzde 13 civarında değer kaybetmesi, hem Avrupa Birliği ülkelerinden yapılan ithalatı artırmış, hem de bu ülkelere yönelik ihracatın olumsuz etkilenmesine yol açmıştır. Bu gelişmeler sonucunda 2000 yılında cari işlemler açığının GSMH'ya oranı yüzde 4,8'e yükselmiştir.

Cari işlemler açığındaki hızlı artış sürerken, yılın ikinci yarısında özelleştirme ve yapısal reformlara ilişkin gecikmeler Ağustos ayı sonlarından itibaren iç ve dış piyasalarda tedirginliği artırarak sermaye hareketlerini ve faiz oranlarını olumsuz etkilemiştir. Para Kurulu benzeri para politikasının üzerinde etkisiz olduğu faiz oranlarındaki yükseliş, portföylerinde yoğun şekilde Devlet İç Borçlanma Senedi tutan bazı bankaların mali durumlarını bozmuş ve Kasım ayının ikinci yarısında mali piyasalarda güvensizliği artırmıştır.

Kasım ayı ortasına kadar Net İç Varlıklar ve Net Uluslararası Rezervler'e ilişkin belirlenen hedefler tutturulmuş, ancak Kasım ayında bankacılık sisteminde yaşanan kriz sırasında ortaya çıkan yoğun likidite ihtiyacı Merkez Bankası'nın piyasayı yine yoğun bir biçimde fonlamasını gerektirmiştir. 22 Kasım ve 30 Kasım tarihleri arasında, açık piyasa işlemleri kanalıyla, piyasaya 3,9 katrilyon liralık likidite sağlanmıştır. Piyasaya sağlanan fazla likidite nedeniyle Net İç Varlıklar hedefi büyük ölçüde aşılmıştır. Ayrıca bu dönemde, döviz talebindeki artış nedeniyle 6 milyar dolar civarında net döviz satışı da yapılmıştır. Bu gelişmeler sonucunda, Net İç Varlıklar ve Net Uluslararası Rezervler'e ilişkin hedefler revize edilmiştir. Aralık ayında IMF'den sağlanan Ek Rezerv Kolaylığı ve Hükümetçe açıklanan tedbirler finansal piyasalarda kısmi bir rahatlama sağlamış ve kriz sonrası revize edilmiş olan hedefler, yıl sonu itibarı ile gerçekleştirilmiştir.

Kasım krizinden çıkarılan sonuç; krizin basit ve kolaylıkla geçirilebilecek bir likidite krizi değil, doğal olarak likidite krizine dönüşen bir bankacılık krizi olarak başladığı şeklindedir. Konu ile ilgili literatürde de belirtildiği gibi bankacılık krizleri, bir ya da bir kaç bankada mevduata hücum veya bir ya da bir kaç bankanın ekonomik veya yasal açıdan yükümlülüklerini yerine getiremez hale gelmesi ile başlamakta, ve yoğun likidite talebine yolaçmaktadır. Devamında ise, dalgalı kur sisteminde olmayan ve bankacılık sisteminde yabancı para cinsinden yükümlülüklerin yoğun olduğu bir çok gelişen piyasa ekonomisinde görüldüğü gibi, yerli paraya atak meydana gelmektedir.

Ocak ayında, faiz oranlarında gerileme ve sermaye girişlerinde nisbi bir canlanma gözlenmesine karşın, Kasım ayındaki krizin başta kamu bankaları olmak üzere bankacılık sisteminin mali yapısında oluşturduğu hasar, sistemin kırılganlığını artırmıştır. Bu dönemde gerek yurtdışından gerek yurtiçinden sağlanan fonların vadeleri de gittikçe kısalmıştır. Yurtdışı kaynaklı fonlar daha çok gecelik işlemlerde yoğunlaşırken, yerleşiklerin de yatırım aracı tercihleri kısa vadeli yatırım araçlarından yana olmuştur. Özellikle, Türk lirası mevduat 1 ay vadeli mevduatta yoğunlaşmış ve bu mevduatın 2000 yılı Ekim ayı sonunda toplam mevduattaki payı yüzde 12 iken 2001 yılı Şubat ayında yüzde 35'e yükselmiştir. Şubat ayı sonlarında, Hazine ihalesi öncesinde meydana gelen olaylar sürekli tedirginlik içinde olan piyasalarda panik ortamı yaratmış, sisteme olan güven tamamen kaybolmuş ve 19 Şubat tarihinde Türk Lirası yeniden ciddi bir atakla karşı karşıya kalmıştır. Bu tarihte gerçekleşen bir gün valörlü 7,6 milyar dolarlık döviz talebi döviz kuruna bir baskı oluşturmuş, bunun gerçekleşmesini engellemek için Merkez Bankası ertesi gün vadesi gelen repolarını yenilememiş ve bir gün evvel sattığı dövizlerin 6.1 milyar dolarlık kısmını alış ya da iptal işlemleri sonucu geri almıştır. Ancak, aradaki fark kadar azalan TL likiditesi, aşırı günlük likidite ihtiyacı içinde olan kamu bankaları nedeniyle ödemeler sisteminin kilitlenmesine neden olmuş, öte yandan mevcut döviz kuru sisteminin sürdürülebilirliğine ilişkin ciddi güven sorunu daha da derinleşmiş, ve sistemin sürdürülmesinin ekonomiye getireceği zararlar gözönüne alınarak döviz kurları 22 Şubat tarihinde dalgalanmaya bırakılmıştır.

Burada dikkat çekilmesi gereken bir konu, Kasım ayında ve Şubat ayında ortaya çıkan krizlerin çıkış noktaları itibarı ile farklı niteliklere sahip olduğudur. Kasım ayında ortaya çıkan kriz, biraz evvel açıkladığım gibi, bankacılık sisteminde ödeme gücünü içine giren bankaların ortaya çıkması, devamında likidite krizi ve sonra kura baskı ve yerli paraya atak şeklinde gerçekleşmiş iken; Şubat ayındaki kriz, Kasım ayından sonra artan mali kırılganlığın da etkisi ile doğrudan yerli paraya karşı atak şeklinde kendisini göstermiştir.

2000 yılında uygulanan programın istenen sonuçlara ulaşamamasının arkasındaki temel nedenlere bakıldığında, bankacılık sistemine ilişkin sorunların program başlangıcından önce çözülememiş olması, bir başka deyişle bankacılık sisteminin rehabilitasyonunun gecikmiş olması göze çarpmaktadır. Ayrıca program çerçevesinde uygulanan para politikasının para kurulu kurallarına benzerliği, Merkez Bankası'nın likidite yönetiminde finansal piyasaların fon ihtiyacını geçmiş yıllara göre daha az dikkate alması sonucunu doğal olarak beraberinde getirmiş, bunun yanısıra bu uygulama para politikasının ekonomiye gelecek dışsal şoklar karşısındaki esnekliğini de azaltmıştır. Bankacılık sektörünün rehabilitasyonunun gecikmesine bağlı olarak bankacılık sistemindeki sorunların 2000 yılında da devam etmesi, kurula dayalı para politikası uygulaması üzerinde baskı yaratmıştır. 2000 yılında uygulanan program çerçevesinde karşılaşılan sorunlardan bir başkası da, programda görülebilecek olumsuzluklar karşısında döviz rezervlerine destek olacak bir Ek Rezerv Kolaylığı'nın programın ilk başından itibaren mevcut olmaması olmuştur.

Kasım ve Şubat aylarında meydana gelen olumsuz gelişmeler, Merkez Bankası'nın kriz sonrasında mali piyasalarda istikrarı öngören politikalar izlemesini zorunlu hale getirmiştir. Türk Lirasının dalgalanmaya bırakılmasını takip eden günlerde Merkez Bankası piyasanın likidite ihtiyacını karşılayarak ödemeler sisteminin yeniden işler hale getirilmesine öncelik vermiştir. Bu bağlamda Merkez Bankası 26 Şubat'tan itibaren, bankalararası para piyasasındaki alış ve satış kotasyonlarını düşürmüştür, ve açık piyasa işlemleri ise daha çok kamu bankalarına ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu kapsamındaki bankalara gecelik kotasyon yolu ile kaynak sağlanmasına yönelmiştir. Mart ayının ortalarından itibaren, açık piyasa işlemleri yolu ile gecelik fonlamanın yanısıra, piyasaya vadeli fonlama da sağlanmaya başlanmıştır. Bu dönemde, Merkez Bankası gerekli durumlarda İMKB nezdindeki Repo ve Ters Repo Pazarı ve kendi nezdindeki bankalararası para piyasası yolu ile piyasadaki fazla likiditeyi çekme yoluna da gitmiştir. Döviz piyasalarında ise, Merkez Bankası bankacılık sistemine yoğun döviz depoları ve çoğu zaman sınırlı döviz müdahaleleri yolu ile kaynak sağlayarak, mali sistemin dış yükümlülüklerini karşılamasını da sağlamıştır. Mart ayı sonunda ise, yeni istikrar programının açıklanmasındaki gecikmeye paralel olarak, Merkez Bankası döviz kurlarının piyasada belirlenmesi ve aşırı dalgalanmaların engellenmesi amacı çerçevesinde, piyasadaki döviz alış ve satışında çoklu fiyat ihalesi uygulamasına başlamıştır.

Bu noktada kamu bankaları operasyonlarına değinmek istiyorum. Mevcut durumda, daha evvelde kriz dönemlerindeki olumsuz rolüne değindiğim kamu bankalarının yapısal sorunlarına bağlı yüksek gecelik

borçlanma ihtiyacı, para politikası üzerinde kısıtları beraberinde getirmekte ve mali piyasalardaki kırılganlığı sürekli kılmaktadır. Bu önemli sorun karşısında, kısa vadede kamu bankalarının, Hazine'den görev zararı alacakları karşısında sağlayacağı menkul kıymetler ile Merkez Bankası'ndan repo veya satış karşılığı temin edecekleri likidite ile, diğer bankalara ve bankadışı kesime olan gecelik borçlanmalarını azaltmalarına başlanmıştır. Fon bankaları içinde benzer bir süreç yaşanmakta olup, sözkonusu operasyona paralel olarak, Merkez Bankası ve Hazine, artan likiditeyi piyasadan ters repo ve bono/tahvil satışları ile çekmektedirler.

Saygıdeğer Hissedarlar, Değerli Konuklar ve Değerli Basın Mensupları,

Ekonominin içinde bulunduğu mevcut duruma ilişkin ekonomi literatürünün işaret ettiği konulardan birisi de, krizlerin hemen sonrasında döviz kuruna istikrar kazandırmak için sıkı para politikasının kullanımına ilişkin kısıtlardır. Kriz sonrasında sıkı para politikası her ne kadar dövizdeki aşırı dalgalanmaları azaltsa da, bu uygulama sonrasında faizlerin yükselmesinin ülkede, gerek kamu iç borç stokunu, gerekse reel kesimi olumsuz etkilemesi sözkonusu olmaktadır.

Öte yandan, orta dönemde krizin hemen ardından karşılaşılan aksaklıkların giderilmesi ve Merkez Bankası Kanunu'ndaki değişikliklerin uygulamaya konulması ile birlikte kısa vadeli faizlerin para politikasında aktif bir araç olarak kullanılmasına uygun bir ortam yaratılmış olacaktır. Kamu sektörünün mali piyasalar üzerindeki baskısının azaltılması ve bankacılık sektörünün güçlendirilmesi, para politikasının daha etkin kullanımına imkan verecek ve enflasyonun doğrudan hedeflenmesine

yönelik para politikası uygulamasına temel oluşturacaktır. Ancak, önümüzdeki dönemde enflasyon hedeflemesi ile ilgili olarak, fiyat endeksinin seçimi, para politikası araçlarının nihai olarak fiyatları nasıl etkilediği ve ekonomide fiyatlar üzerinde baskıların nasıl ortaya çıktığını gösteren bir aktarım mekanizmasının belirlenmesi, hedefleme aralığının ve süresinin belirlenmesi gibi teknik konular üzerinde çalışmalar sürdürülecektir. Kısaca belirtmek gerekirse, Merkez Bankası, ortaya çıkan mali krizden sonra kısa vadede finansal istikrarı gözetilen bir politikadan, gerekli koşulların oluşması ile birlikte fiyat istikrarının sağlanmasına yönelik politika stratejisi uygulamasına yönelecektir.

Kasım ve Şubat aylarındaki gelişmeler, ekonominin orta ve uzun vadede istikrar hedefine ulaşmasının temel köşe taşlarından birisi olan yapısal reformların, özellikle finans sektörünü ilgilendiren yapısal reformların önemini geçmişe göre daha fazla hissedilmesini sağlamıştır. Bu noktada, bir ekonomide sağlıklı bir biçimde işleyen mali piyasaların önemli pozitif dışsallıklara sahip bir kamu malı olduğunu hatırlatmakta büyük fayda görüyorum. Kamu bankalarının sistemdeki yükünün azaltılması gerek borçlanma maliyetlerinin düşürülmesine gerekse Merkez Bankası'nın para politikası uygulamasındaki esnekliğinin artmasına daha fazla imkan tanıyacaktır. Yine orta ve uzun dönemde uygulanacak olan enflasyon hedeflemesi rejiminin başarısı için gerekli koşullardan birisi, mali sektörün sağlıklı bir biçimde işlemesi ve buna bağlı olarak Merkez Bankası'nın para politikası araçlarını daha serbestçe kullanması imkanına sahip olmasıdır. Bu saydığım noktalar, içinde bulunduğumuz dönemde mali sektörün yeniden yapılandırılması gerçeğinin arkasındaki önemli faktörlerden sadece ilk akla

gelenlerdir. Mali piyasalarda yapılan düzenlemeler ile artan etkinlik, para politikasının fiyat istikrarı hedefine yönelmesine daha fazla olanak verecektir.

Bu noktada, orta ve uzun dönemde amacımızı enflasyonun doğrudan hedeflenmesi politikasına geçiş olarak açıkça belirttiğimiz bu dönemde uygulanacak para politikasına ilişkin bir takım bilgiler sunmak isterim. Önümüzdeki dönemde Merkez Bankası, dalgalı kur rejiminin gerektirdiği bir biçimde döviz piyasalarına sınırlı müdahalede bulunacak, ancak döviz kurunda aşırı dalgalanmalar durumunda bu dalgalanmaları azaltmaya yönelik hareket edecektir. Bu dönemde, parasal büyüklüklerin kontrol edilmesi yolu ile enflasyonla mücadele süreci desteklenecek, buna ek olarak, finansal istikrarın sağlanması, para politikası uygulamasında önemli bir unsur olacaktır. Uygulama dahilinde, Merkez Bankası'nın iki temel bilanço büyüklüğü olan "Net Uluslararası Rezervler" ve "Net İç Varlıklar" hedef olarak izlenmeye devam edilecektir. Bu hedefler, finansal sistemde istikrarın sağlanması hedefi de gözönünde bulundurularak belirlenecektir. Merkez Bankası'nın para tabanı talebindeki artışlar gözönünde bulundurularak para yaratması, Net İç Varlıklar için belirlenecek olan gösterge değerler doğrultusunda sağlanacaktır. Öte yandan, finansal sistemde meydana gelecek beklenmedik olumsuz gelişmeler halinde, Merkez Bankası Net İç Varlıkların gösterge değerlere göre farklılık göstermesine izin verecektir. Ayrıca yeni uygulama ile, döviz kurundaki hareketlerin enflasyonla mücadele sürecini olumsuz etkilemesi durumunda Merkez Bankası, Net İç Varlıkları azaltma yolu ile, kısa vadeli faizleri etkin bir para politikası aracı olarak kullanabilecektir.

Saygıdeğer Hissedarlar, Değerli Konuklar ve Değerli Basın Mensupları,

Konuşmamın bu bölümünde, ülkede orta ve uzun dönemli makroekonomik politikaların şekillenmesinde çok önemli bir yere sahip olacak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı'ndan bahsetmek istiyorum. Bilindiği üzere, Tasarı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonu'nda kabul edilmiş olup, muhtemelen bugün Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda görüşülecektir. Kanun Tasarısı, 14.01.1970 tarih ve 1211 sayılı Merkez Bankası Kanunu'nun uygulamaya konulduğu tarihten bu yana geçen 31 yılda meydana gelen ekonomik gelişmelerin yarattığı gereksinimler gözönünde bulundurularak, ve Avrupa Birliği normlarına uygun merkez bankacılığının gerektirdiği unsurlar gözetilerek şekillendirilmiştir. Değişiklik Tasarısı, fiyat istikrarını Merkez Bankası'nın temel amacı olarak belirlemektedir. Bu doğrultuda Tasarı, Merkez Bankası'nı ülkede para politikasının belirlenmesi ve uygulanması konularında tek yetkili ve sorumlu tayin etmekte, Banka'nın uygulayacağı para politikasını ve araçlarını bağımsız bir biçimde belirlemesine ve kullanmasına imkan tanımaktadır. Değişiklik Tasarısının Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Komisyonunda benimsendiği şekli ile kabul edilmesi halinde, Merkez Bankası Başkanı, Başkan Yardımcıları, Banka Meclisi Üyeleri arasından seçilecek bir üye ve Başkanın önerisi üzerine müşterek kararla belirlenecek bir üyeden oluşan Para Politikası Kurulu oluşturulacaktır. Bu Kurul, Hükümet ile Merkez Bankası'nın beraber belirleyeceği hedef ve düzenlemelerin saptanmasında önemli bir rol oynayacaktır. Bununla birlikte, Merkez Bankası, fiyat

istikrarını sağlama amacı ile çelişmemek koşuluyla, hkmetlerin büyüme ve istihdam politikalarını destekleyecektir.

Bu Değişiklik Tasarısı para politikası uygulamaları üzerinde halen yürürlükteki Kanun'da yer alan bir çok kısıtı da kaldırmış ve yeni imkanlar getirmiştir.

Değişiklik Tasarısı ile para politikası uygulamasında şeffaflık ve hesapverilebilirlik gibi kavramlar ön plana çıkmaktadır. Örneğin, Merkez Bankası Başkanı'nın, Bakanlar Kurulu'na Merkez Bankası'nın faaliyetleri ve para politikası uygulaması ile ilgili yılda 2 kere rapor ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Plan Komisyonu'na yine yılda 2 kere bilgi vermesi, ayrıca Merkez Bankası'nın hazırlanacak raporlar ile kamuoyunu para politikası uygulaması konusunda aydınlatması ile, politika uygulamasında şeffaflık ve hesapverilebilirlik sağlanmış olacaktır. Buna ek olarak, Tasarı ile, belirlenen enflasyon hedeflerine ulaşılamaması veya ulaşılamama olasılığının ortaya çıkması durumunda Hükümet'in ve kamuoyunun nedenleri hakkında bilgilendirilmesi prensibi kabul edilmektedir. Ayrıca, Değişiklik Tasarısı ile bankanın bilanço ve kar ve zarar hesaplarının bağımsız kuruluşlarca denetim imkanının da açıkca hükme bağlanması, şeffaflığı artıran bir başka unsurdur.

Yeni dönemde, temel hedefini gerçekleştirmede etkinliğinin artırılması amacı doğrultusunda ve finansal sistemde istikrarı sağlama görev ve yetkisi çerçevesinde Merkez Bankası, mali sistemin alt yapısının glendirilmesi ve sistemdeki risklerin belirlenmesi amacı ile çalışmalar yapma ve gerekli tedbirler alma ile yetkili kılınmıştır. Kamu bankalarının

mali sistem üzerindeki yükünün giderilmesi ve bankacılık sisteminin yeniden yapılandırılmasının yanısıra, kamu kesimi finansman ihtiyacının azaltılması ve yeniden yapılandırılmasını sağlayacak düzenlemelerin gerçekleştirilmesi, ekonomide etkinliğin artmasını ve fiyat istikrarının sağlanmasını da beraberinde getirecektir. Değişiklik Tasarısı ile, devlet iç borçlanma senetlerinin doğrudan alımı da dahil olmak üzere herhangi bir şekilde, Merkez Bankası'nın Hazine'ye ve kamu sektörüne doğrudan borç vermemesi ilkesi de - ki Maastricht kriterlerinin en önemlilerinden biridir- kabul edilmiş olacaktır. Ancak bu ilke, içinde bulunduğumuz dönemin operasyonlarımıza ilişkin özellikleri gözönüne alınarak, altı ay sonra yürürlüğe girecektir.

Konuşmamı bitirmeden önce vurgulamak isterim ki, Türkiye'nin son zamanlarda geçirdiği olağandışı günler Türk ekonomisinin orta vadede hak ettiği yere gelmesinin ve Avrupa'nın bir parçası olmasının önünde bir engel teşkil etmemelidir. Bilakis, içinde bulunulan günler Türkiye'nin hedeflerine ulaşmakta attığı adımların daha da sağlamlaştırılmasına zemin hazırlamalıdır.

Bu dönem, enflasyonla mücadele ve ekonominin büyüme potansiyelinin artırılması yolunda gerekli yapısal önlemlerin alındığı ve bilgi çağının gerektirdiği donanımlara sahip olmak için kararlı adımların atıldığı bir dönem olmalıdır. Türkiye'nin yakın bir gelecekte ekonomik ve sosyal yönden hak ettiği seviyelere ulaşması, toplumsal uzlaşma ile bugün alınacak ekonomik kararlara ve atılacak tutarlı adımlara bağlı olacaktır.

Hepinizi saygı ile selamlıyorum.